

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
✠ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ✠

PUB

ETT VIKTIGT SPÖRSMÅL

Å R O R D N A N D E T A V BEKLÄDNADSFRÅGAN

Inköp av kläder är ju i viss mån en förtroendesak och det är ingen tillfällighet, att den mest nogräknade publiken i fullaste förtroende vänder sig till

Paul U. Bergströms ^{A/B}

74-78 DROTTNINGGATAN 74-78

Näfveqvarns Bruk

— Grundat 1623 —

utför avgjutningar i järn efter insända skulpturer eller ritningar. Vi stå kostnadsfritt till tjänst med alla offerter och upplysningar angående pjäsernas utförande.

Tillskriv oss under adress

NÄFVEQVARN'S BRUK, Näfveqvarn.

Sigrid Hansén

53 DROTTNINGGATAN - VÄSTERLÅNGGATAN 29

SPECIALAFFÄR FÖR

**DRAKTER • KAPPOR • KLÄNNINGAR
KJOLAR • REGNPLAGG**

*Största urval • Utsökta kvalitéer
Billigaste priser*

Telefoner
539-8326-5619

Malmö

Perslow's

Siden- &
Manufakturaffär

Största urval nyheter

HERTHA

ÅRGÅNG XII

JUNI 1925

HÄFTE 6

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte 9—10 juni i Mariestad.

När Mariestadskretsens ordförande förlidet år inbjöd förbundet att 1925 hålla sitt årsmöte i den lilla residensstaden vid Vänerens strand möttes detta propå med en livlig entusiasm. Nu har Mariestad och fru Marianne Ekman — eller borde man ej kanske säga fru Marianne Ekman och Mariestad? — utövat ett charmant värdskap för årsmötet, och de glada förväntningarna äro alla uppfyllda — för att inte säga överträffade av realiteterna.

Fru Andriette Florén hade upplåtit sin skola för förhandlingarna, och där höll man till de två mötesdagarna i den med blomster rikt smyckade samlings-salen. Det var tjugo kretsar, Mariestad själv då inberäknad, som låtit sig representeras: Borås, Falköping, Gävle, Göteborg, Halmstad, Hälsingborg, Jönköping, Karlskrona, Karlstad, Linköping, Lund, Malmö, Mariestad, Norrköping, Stockholm, Strängnäs, Umeå, Växjö, Ystad och Örebro. Av förbundsstyrelsens medlemmar från Stockholm och landsorten närvaro: ordföranden fru Lizinka Dyrssen, doktor Karolina Widerström, fru Lilly Hellström, fröknarna Ellen Kleman, Signe Laurell, Ida von

Plomgren, Axianne Thorstenson, fru Gertrud Törnell, fröken Sigrid Ulrich, docent Hilma Borelius, fruarna Marianne Ekman, Elisabeth Quensel, grevinnan Louise Stenbock, samt av suppleanterna i styrelsen fröken Gertrud af Klätberg och fru Astri Levisson.

Mötesordförande blev fru Dyrssen, och till vice ordförande utsågos fru Ekman och fröken Signe Wennberg. Mötessekreterare blevo fröknarna von Plomgren och Ulrich.

Sedan fru Ekman med några värtaliga ord tolkat sin och kretsens glädje över att årsmötet samlats i deras historiskt minnesrika bygd vidtogo förhandlingarna under fru Dyrssens ordförandeskap.

Mötesförhandlingar.

Sekreteraren, fröken von Plomgren, inledde mötets ordinarie ärenden med att delge den sedvanliga redogörelsen för förbundets verksamhet under det gångna året, främst berörande skrivelser som i olika frågor avlåtits till Kungl. Maj:t: med anledning av 1921 års lönekommittés betänkande angående ord-

nandet av kvinnliga befattningshavares avlönings- och pensionsförhållanden, liksom med anledning av finansdepartementets sedermera utarbetade promemoria med förslag till ordnande av de kvinnliga befattningshavarnas inom statsverket avlöningsförhållanden; vidare med anledning av 1921 års pensionskommittés betänkande med förslag till civil tjänstepensionslag.

Förbundets ansökan hos Kungl. Maj:t om att få tillstånd till ett penninglotteri och, sedan detta avslagits, till ett större tombolalotteri vidrördes därpå; den senare ansökningen hade av Kungl. Maj:t bifallits.

Propagandaverksamheten för nya kretsars bildande hade fortgått, och tre nya kretsar under året tillkommit, i Kristinehamn, Västerås och Växjö. Antalet kretsar utgjorde vid 1924 års slut 31.

Förbundet hade under året fått tre upplysningsbyråer i landsorten, nämligen i Göteborg, Hälsingborg och Linköping, vilka, startade av kretsarna där, arbeta i likhet med förbundsbyrån i Stockholm, meddelande upplysningar angående kvinnliga arbetsområden, utbildnings- och löneförhållanden samt beträffande stipendier för kvinnor m. m. Vidare hade i 14 kretsar föredrag angående de unga flickonas yrkesval hållits av fröknarna Thorstenson och von Plomgren.

Tillsammans med Svenska kommittén för internationellt rösträttsarbete har förbundet som medlemmar av Internationella kvinnorösträttsalliansens kommittéer insatt: fru Anna Wicksell (kommittén för gift kvinnas nationali-

tet), doktor Alma Sundquist (kommittén för lika moral), fru Ellen Tiselius (kommittén för utomäktenskapliga barns ställning) och fröken Axianne Thorstenson (kommittén för lika lön och kvinnas rätt till arbete). Fröken Sigrid Ulrich hade utsetts att till Internationella kvinnorösträttsbyrån i London insända kortare meddeanden från Sverige om vad som där förekommer.

Sjuksköterskebyråerna.

Förbundets fyra sjuksköterskebyråer, i Stockholm, Göteborg, Umeå och Linköping, hade bedrivit ett likformigt arbete. Vid Stockholmsbyrån var vid 1924 års slut 352 sjuksköterskor inskrivna; 51 fasta platser och 1,672 tjänstgöringar i privatsjukvård hade förmedlats. De 6 stadssjuksköterskorna hade under året avlagt 7,256 sjukbesök. I Göteborg hade 365 sköterskor varit inskrivna, sjukbudens antal uppgått till 2,519. De 10 kommunalsjuksköterskorna hade gjort 18,746 besök och de 3 caritassystrarna 3,317. Fröken Anna Lönnerblad har med 1924 års utgång avgått från sin post som F.-B.-F:s sjuksköterskebyrås föreståndarinna, men kvarstår som föreståndarinna för Caroline Wijks sjuksköterskehem. Till byråns föreståndarinna hade nu på ett års förordnande utsetts fröken Greta Josephson.

Den ett-åriga Linköpingsbyrån hade vid årets slut 44 inskrivna sköterskor, föreståndarinna är fru Marie-Louise Lundberg.

Umeåbyrån har räknat med 55 inskrivna sköterskor, föreståndarinna blev efter den avgående syster Anna Bohlin syster Gunborg Holmberg. Till

en av byrån anställd sjuksköterska för Umeå stad åtnjuter byrån ett årligt kommunalt anslag av 600 kronor.

Sjukkas san.

Från Fredrika-Bremer-Förbundets sjukka ssa ha 12,780 kr. utbetalats under 1924.

Stipendieinstitutionen.

Vid 1924 års slut uppgingo stipendiefonderna till kr. 763,341:81. I stipendier hade utdelats kr. 16,348:22 och i livräntor kr. 16,915:—.

Förbundets skolor.

Vid Rimforsa lanthushållningsseminarium har äldre kursen under året omfattat 16 och yngre kursen 14 elever. Av äldre kursen ha 6 elever valt lanthushållslärlarinnekursen, 7 skolkökslärlarinnekursen, 3 trädgårdslärlarinnekursen.

Genom fröken Sigrid Melanders bortgång har seminariet lidit en stor förlust, från dess första dag hade hon tillhört lärlarinnekånen och inlagt ovärderlig förtjänst som ledare av trädgårdsavdelningen.

Vid Apelryds fruktodlings- och trädgårdsskola, Båstad, ha två-åriga kursens elever varit 9; sommarkursen har besökts av 4 ordinarie och 4 extra elever.

Förbundets skola för kvinnlig yrkesutbildning i Stockholm har i högre kursen (lärlarinnekursen) haft 7 elever; i lägre kursen 21; extra elever i lägre kursens praktiska arbete ha varit 11. I aftonkurserna i klädsmåna ha 61 elever deltagit. — Ateljé

Stoff och Stil är allttjämt förenad med skolan.

Förbunds kretsarna.

Efter redogörelsen för förbundets verksamhet under året kommo kretsarnas rapporter, avgivna av närvarande kretsrepresentanter och i den mån någon krets ej var företrädd genom sekreterarens uppläsning av insänd årsberättelse. De olika initiativen på de skilda hållen vittnade med glädjande tydlighet om ett vaket intresse för förbundets syften över allt inom den allttjämt växande stora organisationen.

På årsberättelserna följde föredragandet av revisionsberättelsen, och decharge beviljades styrelsen för det gångna årets förvaltning.

Härpå framlade fröken Thorstenson plan över det innevarande årets ekonomi.

Årsmötets ordinarie val utföll sålunda att av de sex i tur att avgå varande ledamöterna samtliga återvaldes med undantag av fröken Jenny Wallerstedt, Örebro, som undanbett sig återval. Omvalda blevo således fru Lizinka Dyrssen, fröken Signe Laurell, fruarna Gertrud Törnell och Anna Björk, fröken Thyra Kullgren, samt nyvaldes efter fröken Wallerstedt förutvarande suppleanten fru Leonore Odenerants, Borås. De avgående suppleanterna omvaldes ävenledes, fröken Eva Fröberg, hovrättsrådet O. Montelius, fru Astrid Gierow och fröken Gerda Martin, därvid undantaget fru Ruth Gustafsson, som undanbett sig återval, och som ersattes med fru Ruth Schürer von Waldheim. I fru Odenerants' ställe insattes fru Augusta Palmberg, Örebro.

Det föreliggande stadgeändringsförslaget, gående ut på att nytillkommen förbundskrets skulle befrias från att under sitt första verksamhetsår inbetala stadgade 50 % av avgiften för varje årsbetalande medlem till förbundets allmänna kassa, slutbehandlades ej av årsmötet, vilket på grund av Hertha-frågan — varom mera här nedan — ajournerades; man fann det lämpligt att avgöra även den föreliggande stadgeändringsfrågan när mötet återigen sammankallas på hösten,

Herthadiskussionen.

Årsmötets stora fråga var omläggningen av Hertha till ett allmänt föreningsblad, som skulle utgå till samtliga medlemmar av förbundet mot endast någon obetydlig tilläggsavgift per capita för att göra saken möjlig, 75 öre hade nämnts i det på förhand utskickade förslaget, 1 kr. hade därefter av flera knetsar och slutligen av den församlade styrelsen föreslagits. Ännu ett förslag förelåg, formellt men redan av flertalet i realiteten förkastat, nämligen prenumeration å Hertha till ett pris av 2 kr. om året, varvid man tänkt sig som minimiantal prenumeranter en tredjedel av samtliga förbundsmedlemmar.

Diskussionen blev ganska lång och ingående då emot det avgörande flertal kretsar, som voro för det första förslaget, stodo representanterna för Hälsingborgs- och Lundkretsarna, som ej ville vara med om detta, av olika skäl, och som kände sig stödda genom att ett par andra kretsar ej heller önskade detsamma. Då från dessa håll således ett myc-

ket bestämt motstånd fanns, enade man sig om att för denna frågas avgörande ajournera årsmötet till i höst med tanke på att möjligen kunna finna något enande kompromissförslag.

Föredrag.

Av programmets tre föredrag var advokat Mathilda Staël von Holsteins över Internationella kvinnoförbundets kongress i Washington i maj 1925 det första, föregånget av några orienterande ord av fröken Ellen Kleman över I. C. W. och dess led i Sverge, Svenska Kvinnornas Nationalförbund, vars utsända delegat vid kongressen advokat Staël — tillika med övriga därvarande svenska delegerade — varit. I en livfull skissering över resan över Kanada, den amerikanska gästfriheten, den amerikanska iltågsfarten så väl i fråga om nöjen som arbete, av kongressförhandlingar och resolutioner, gav advokat Staël von Holstein en snabb sammanfattning av dessa kongressveckor i U. S. A. Med glädje fastslog hon att Sverge genom sin på olika områden långt framskridna lagstiftning kommit att spela en framstående roll under kongressen. Först och sist blev vid rapporter och redogörelser för förhållandena i de olika länderna Sverge det land som framför andra bemärktes och kom att betecknas som föregångslandet och mönsterlandet.

Andra mötesdagens f. m. kom fröken Gertrud af Klintbergs mycket uppmärksammade föredrag om folkpensioneringens revidering och kvinnornas ställning härtill. Som

föredraget godhetsfullt ställts till förfogande för att i ett kommande Herthahäfte införas i sin helhet gömma vi till dess på de synpunkter det innehöll i fråga om en riktigare och rättvisare avvägning av pensionsförmåner och understöd för kvinnornas vidkommande. Årsmötet instämde för sin del i de i föredraget uttalade synpunkterna. Mötet framhöll dessutom som ett önskemål att fröken af Klintberg eller annan kompetent person skulle resa omkring i landsorten och tala i saken, även önskade man föredraget i broschyrform eller som särtryck från Hertha.

Det offentliga aftonmötet i Folkskolans högtidssal, då teol. kandidaten fru Ester Lutteman talade om *Ungdomsproblem i nutiden*, hade samlat en talrik publik som med ivrigt intresse följde fru Luttemans psykologiserande överblick av de unga kvinnornas ställning i och till tiden. Det blev särskilt vad hon kallade "kulturungdomen" och storsadsungdomen, vilkas förhållanden hon analyserade, med blicken framför allt fäst på två punkter: de unga kvinnornas tilltagande beroende av konkurrenskampen, under vilken intresset för teoretiska problem i en rent förvånansvärd grad synes gå till spillo och personlighetslivet komma att brista i fördjupning, samt de sexuella drifternas makt hos den moderna ungdomen, som gör det erotiska problemet till en centralfråga. De mörka erfarenheter med avseende på den senare punkten, som fru Lutteman gjort vid studiet särskilt av ungdomslivet i Stockholm, kom henne att — som förklaring härpå — peka på den tredje, för den moderna ungdomen

som hon menade i vår tid bestämmande faktorn: dess brist på ideal, dess oförmåga att tro. Hjälpen vore att ge den ett personlighetsideal, en stark etik, men detta kunde endast ske genom den skrift vi själva skriva i livet, genom att i samhällslivet sätta in något att tro. Hela miljön måste genomarbetas, och kärleken måste komma till. "Vi ha inte lärt oss att älska nog."

Någon diskussion ville ej komma igång efter detta inåt fördjupade föredrag, och fru Dyrssens rörda tack till föredragshållarinnan avslutade aftonen.

* * *

Till årsmötets arbete kom i angenäm avväxling den gästfritt ordnade sällskaplighet som landshövding och fru Ekman såväl som Mariestadskretsen vid olika tillfällen bjödo på. Den ståtliga middagen på residenset för samtliga mötesdeltagare, d. v. s. omkring 80 personer, och med landshövdingens charmanta tal till och om förbundet må först nämnas. Den välarrangerade och glada supén, som Mariestadskretsen gav sista mötesdagen på kvällen för sina gäster, är likaledes ett kärt minne, liksom de syner av de historiska och fagra trakter av Västergötland som den fem timmars långa bilfärden till Varnhem och Axvall, genom Skara, förbi Husaby och Skälvums gamla kyrkor och över Kinnekulle tillbaka till Mariestad gav. Vid uppehållet vid Axvalls folkhögskola fingo mötesdeltagarna ännu en gång röna prov på landshövding Ekmans gästfrihet, det var han som hade sörjt för det väl försedda kaffebordet.

En lycklig tillfällighet hade gjort att fru Andriette Floréns 70-årsdag inföll på en av årsmötesdagarna. Förbundets ordförande fick därmed en osökt anledning att rikta några varmt erkännande

ord till fru Florén för vad hon är och vad hon verkat. En knippa röda rosor fingo i övrigt tolka styrelsens hyllning av och tack till fru Florén.

E. K-N.

Emilia Broomé.

Född 13. 1. 1866. — Död 2. 6. 1925.

Oersättlig — det ordet har spontant kommit fram på allas läppar vid underrättelsen om Emilia Broomés bortgång. Och hennes livsverk, präglad av den djupaste känsla för allmänt väl, är av den art att det kommer att stå sig inför framtidens dom.

Hon föddes i Jönköping, dotter av hovrättsrådet I. J. G. Lothigius och Emilia Stridbeck. En av Sveriges första kvinnliga studenter avlade hon mogenhetsexamen redan vid 17 års ålder samt följande år med. fil. examen. Därefter verkade hon som lärarinna i sin hemstad tills hon år 1891 ingick äktenskap med civilingenjören E. L. Broomé. Efter att år 1893 ha blivit änka ägnade hon sig ånyo åt lärarinnekallet, denna gång vid Whitlockska samskolan i Stockholm. Från och med år 1904, då hon blev byråföreståndare för Centralförbundet för socialt arbete, har hon uteslutande varit upptagen av offentlig verksamhet på det sociala, politiska och kommunala området. Till år 1914 tjänstgjorde hon som byråföreståndare för C. S. A., vars styrelse hon tillhörde

till sin bortgång. Redan 1898 bildade hon och blev ordförande i Sveriges Kvinnliga Fredsförening och 1902 i den då nybildade Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm, vår första kvinnliga rösträttsförening. Vidare har hon verkat som ordförande i kvinnornas andelsförening Svenska hem, som ledamot av styrelsen för Svenska Fredsförbundet och av styrelsen för den svenska föreningen för Nationernas Förbund.

Inom det politiska området märkes framför allt hennes mångåriga ledamotskap av Frisinnade Landsföreningens verkställande utskott, som hon tillhörde ända till dess Sveriges Liberala parti bildades 1923. Hon blev dess vice ordförande. Vid Föreningen Frisinnade Kvinnors bildande år 1914 tog hon en synnerligen verksam del och tillhörde dess ledande krafter till våren 1924.

Bland de många kommunala uppdrag hon innehade märkas framförallt ledamotskapet av Stockholms Stadsfullmäktige åren 1911—1924, Stockholms Folkskoledirektion 1912—1917, Lärings-

och yrkesskolstyrelsen från dess bildande 1911 och tills nu. Statliga uppdrag voro ledamotskapet av Sociala rådet sedan 1913, Arbetslöshetskommissionen 1914—1922, Lagberedningen 1914—1918, ordförandeposten hos de sakkunniga för kvinnors tillträde till stats-tjänst 1919—1923 och ledamotskapet av 1921 års lönekommitté.

Endast denna torra uppräknings fakta rörande de områden, inom vilka Emilia Broomé verkat, ger ett starkt intryck av en samhällsgagnande verksamhet vida utöver vanliga mått. Och dock — man kan handha uppdrag och bekläda förtroendeposter på olika sätt. För henne innebar det att hon blev den banbrytande, den ledande, den initiativkraftiga, den som med glatt mod och alltid lika hoppfullt sinne bar de tyngsta arbetsbördorna. Arbetet, uppgiften, var henne en glädje, ett behov. Drivkraften var hennes starka sinne för rättfärdighet, hennes varma medkänsla för dem, som leva på skuggsidan av livet. Vad hon ville och vad hon verkade hade stora mått. Och det var de djupgående samhällsreformerna av bestående värde, hon gick in för.

Freds rörelsen fångade först hennes intresse. Fredsvän förblev hon sitt liv ut. I tal och skrift och genom direkt deltagande i fredsorganisationernas arbete gjorde hon en betydande insats för att sprida idéerna om en förnuftigare rättsordning folken emellan.

Sin stora uppgift fann hon emellertid som ledare av Centralförbundet för socialt arbete. När detta startade för nu snart 25 år sedan, voro förhållandena helt andra mot nu. Socialpolitik var

ett nästan okänt begrepp och motståndet mot alla socialreformatoriska strävanden bottnade i en blandning av okunskhet och oförståelse. Det gällde då att genom oavslutlig upplysningsverksamhet väcka insikt om det sociala krav, som syftade till starkare solidaritetsförpliktelser mellan olika samhällsmedlemmar och klasser. Och det var i det målmedvetna arbetet härför som Emilia Broomé utvecklade en verksamhet, vars betydelse ej kan överskattas. Genom det grundliga utredningsarbete inom olika sociala områden, som tillkom på hennes initiativ och bedrevs inom C. S. A., kom hon att utöva ett icke ringa direkt inflytande på nästan alla de socialreformatoriska framsteg och därav betingad lagstiftning, som gjordes under denna tid. Sina sociala intressen fick hon sedermera tillfälle att fullfölja inom Arbetslöshetskommissionen och Sociala rådet. Det har fällt det omdömet om henne att hon varit en av de mest vederhäftiga representanter, som någonsin funnits för sociala synpunkter och krav. Därför vann hon gehör och nådde sina mål.

Hennes insats på det kommunala området var av lika betydande art. Oavsett partifärg kunde ingen undgå att ta intryck av hennes kloka, sunda syn på saker och ting och hon utövade också ett synnerligen stort inflytande inom Stockholms Stadsfullmäktige, där hennes minne alltid kommer att leva i sällsynt grad kärt och värderat. Vad hon särskilt ägnade sitt intresse var ungdomens praktiska yrkesutbildning och hon deltog livligt i organiserandet och ledningen av Stockholms yrkesskolor.

Därvid kom hon också in på det svårösta problemet om ungdomens yrkesval och det var framför allt med denna fråga hon nu var sysselsatt, då sjukdomen träffade henne.

Sina mest betydelsefulla och krävande uppgifter har Emilia Broomé utfört på statligt uppdrag. Efter att först ha blivit tillkallad som sakkunnig vid arbetet på revision av giftermålsbalkean, blev hon ordinarie ledamot av Lagberedningen, den första kvinnan i denna institution. Om hennes insats där vid det förberedande arbetet för en ny äktenskapslag har från kolleger och medarbetare samstämmigt vittnats att den varit av ett mycket högt värde. Och kvinnorna kunde skatta sig lyckliga att vid detta för dem så viktiga lagstiftningsarbete vara företrädare av en kvinna, som hos sig på det lyckligaste förenade höga ideella tänkesätt och sådan juridisk läggning, att hon kunde finna vägarna och formerna för att omsätta denna idealitet i praktik.

År 1919 förordnades hon som ordförande hos sakkunniga för utredning av frågan om utsträckt behörighet för kvinnors tillträde till statstjänster. Det var första gången en kvinna bekläddes med förtroendeposten som ordförande för en kunglig kommitté. Hon nedlade här ett hängivet och insiktsfullt arbete för kvinnornas likställighet med männen i fråga om rätt till arbete och rätt till samma ekonomiska vederlag. Och med seg energi och aldrig svikande intresse fullföljde hon saken tills hon nått det mesta möjliga. Att hon härvidlag icke lyckades få genomfört allt vad hon sträfvade till kan icke läggas henne till

last. Ingen hade under förhandenvärande omständigheter kunnat ernå mera än hon.

Emilia Broomé var till hela sin läggning liberal i det ordets bästa bemärkelse. Hon var genomträngd av liberalismens personliga frihetsbegrepp och hon såg i upplysning, starkare individuell ansvar och högre kultur för de många vägen, som mänskligheten borde gå. Hon var demokrat till liv och själ. Och det föll sig därför alldeles naturligt att hon ställde sig i främsta ledet bland dem som togo upp kampen för kvinnornas fulla medborgerliga rättigheter. Detta icke därför att kvinnofrågan som sådan var dominerande för henne, utan därför att hon såg i alla, både män och kvinnor, först och främst människor. Och till de mänskliga rättigheter, som ingen borde vara förmenad, räknade hon i främsta rummet medborgarplikt och medborgaransvar.

Att Emilia Broomé i så hög grad lyckades i nästan allt vad hon förehade, att hon skapade åt sig en så alldeles särskild ställning som Sveriges i allmänna värv mest betrodda kvinna, berodde i icke ringa grad på styrkan av hennes personlighet. Mot bakgrunden av hennes framstående begåvning, hennes stora kunskaper och hennes inflytande framstår hennes anspråkslösa, tillbakadragna och försynta väsen, hennes alltid måttfulla och behärskade uppträdande och hennes totala brist på ärelystnad för egen räkning. Hon ägde som få förmåga till samarbete och hon aktades lika högt av vänner och motståndare för sin vilja till att alltid objektivt söka förstå andras motiv.

Hon var en god människa, hon var en framstående medborgare, hon var en kvinna, som landet har rätt att vara stolt över. Må vi bevara henne i tack-samt minne!

KARIN FJÄLLBÄCK HOLMGREN.

Vår sjätte kvinnliga riksdagsledamot.

Aterigen är det en kvinna som intar den i riksdagen lediga platsen efter en av de socialdemokratiska ledarna, den bortgångne F. W. Thorsson. Fru Olivia Nordgren, Trälleborg, intar nu dennes plats på Skånebanken.

Från den nu hemförlovade riksdagen.

Riksdagens båda kamrar ha antagit den av lagutskottet tillstyrkta Kungl. propositionen om att kvinnor må i likhet med män under vissa villkor erhålla domareförordnande vid 25 års ålder.

Den Kungl. propositionen om civil tjänstepensionslag, som även innehöll uppordnandet av kvinnornas pensionsålder i likhet med männens och som tillstyrkts av utskottet, antogs av andra kammaren men har av första kammaren avslagits, och fälldes således av detta års riksdag.

Privatskolefrågan.

Denna frågas utgång i riksdagen blev sådan, som man av åtskilliga tecken att döma kunde vänta, men den innebär icke den bästa möjliga lösningen. Att här ge en redogörelse för statsutskottets utlåtande och riksdagens beslut är helt säkert obehövt, då på de flesta punkterna inga synnerligen stora förändringar omedelbart förestå. Ett par saker förtjäna emellertid att framhållas.

Det kan då först konstateras, att privatskolorna i stort sett tills vidare få sitta i någorlunda orubbat bo. Redan detta faktum visar, att det i år antagna förslaget i väsentliga avseenden är humanare och bättre än det vid förra årets riksdag tilltänkta. Bestämmelserna äro, även där de skärpts, i allmänhet mycket mera tänjbart formulerade.

Men det kan också konstateras, att beslutet på den punkt, som i Herthas förra nummer framhölls som den mest brännande — en uppfattning, som sedermera fick stöd av riksdagsdebatten — blev nedslående. Riksdagen följde där nämligen Clasons på de sakkunnigas förslag grundade linje och fattade beslut om ökad tjänstgöring för lärarinnorna, 25 timmars medeltal utan lönekomensation. Ävenledes fattades beslut om skyldighet för föreståndarinna att bestrida en del tjänstgöring (en i sig själv naturligtvis icke orimlig fordran), och slutligen berövades lärarinnorna förmånen att, som hittills ibland skett, kunna få kvarstå ett eller annat år efter uppnådda sextio år.

Allt detta är att beklaga. Vi kvinnor hugnas visserligen ofta, när vi berövas någon förmån, med att det är fråga endast om ett provisorium. Längre fram skola vi få det bra. Men det starka motståndet mot likalönsprincipen och

även andra tidens tecken varsla ej om gott. Det gäller — som alltid — för oss att mobilisera våra krafter och hjälpa oss själva. Nu borde vi åtminstone kunna börja att göra det.

ANNA SONDÉN.

I. C. W:s 5-årsmöte. Till och i Washington.

Spännande och otroligt växlingsrik som en amerikansk film rullar vår tillvaro fram alltsedan vi satte fot i land på denna kontinent!

För oss, som den 26 april landade i Quebec — försenade efter en ganska ruggig resa och endera fariseiskt stolta eller kristligt ödmjuka med anledning av sjöresans erfarenheter — mötte äventyret redan i Kanada. Detta land nekade sig intet då det gällde att roa resenärerna och bespara dem enformighetens plåga. (Ehuru visserligen växlingen också har sin enformighet — det förstår jag nu!) Järnvägsresor på morgonen, luncher, bilfärder, teer, banketter och — familjeliv (vi blevo gästfritt mottagna i privata hem) fyllde bokstavligen vår tillvaro i de kanadensiska städerna. Man blev intervjuad utan att man visste det, och man lyssnade till meterlånga tal av ministrar och andra höga herrar med troskyldigt, om än övergående, anammande av teorin om kvinnornas makt att skapa en ny värld. Det är dock frappant hur verkligt uppriktiga de vackra orden ljuda — på denna sidan Atlanten! Och man kan inte undgå

att känna hur verkligt välkomna vi äro. Nästan rörande verkade särskilt det varma välkommen som mötte oss på den sista stationen på kanadensiska sidan vid Niagara Falls, där man ordnat lunch åt oss i ett skolhus. Det var en helt liten ort; mina bordsgrannar voro ett par lärarinnor. Ack, nu hade världen kommit till dem, som inte själva kunde ge sig ut på färd i andra världsdelar, och med ögon och öron slukade man bokstavligen de celebra representanterna från andra kretsar och andra, främmande länder. Man hade ju en Marchioness och representanter från både Sydafrika och Europa att betrakta och lyssna till!

Redan i Kanada erfor man det starkaste intryck av det faktum — som man ju teoretiskt kände väl till förut — att den nya världen är smältdegeln, där alla möjliga ingredienser äro hopblandade. Skola de någonsin kunna sammansmältas? Förvisso icke alla.

Fullkomligt oförmedlade framträda kontrasterna alldeles inpå varandra: svart eller brunt och vitt, kultur och okultur, dyrbar lyx och smaklöshet, magnifika byggnader tätt intill ut-

tryck av den gräsligaste standardiserade fullhet, den omtalade svagheten för aristokrati och en demokratiskhet som — säga vad man säga vill — inte finns hos oss.

Solsken och vackert väder i Kanada ända till den dag då det bäst behövdes — vid Niagara Falls. Det historiska ögonblicket, då vi mötte representanterna från U. S. A. på bron, där gränsen går mellan U. S. A. och Kanada, försiggick under hållande regn. Nya festligheter på andra sidan! Och så natten i de berömda Pullman's cars, första klass, som mången skandinaviska — trots vissa deras företräden — gav lägre betyg än tredje klassens svenska sovkupéer. Och ändå slapp vi manligt sällskap. Man räknar ju inte negrerna, som passa upp.

Washington! Härligt vacker stad med sydlig temperatur och grönska. Ack vad var jäktet i Kanada, där man bara roade sig, mot jäktet här, där man arbetar och flyger omkring på "receptions" utan tal. Även en enkel dödlig kan ha anledning att känna trötthet och leda vid att höra om och om igen de konventionella fraserna: "So pleased to see you"; "how do you like America?" m. m. Stackars Fredrika Bremer i sin egenskap av "lejon" när hon landade på Amerikas jord. Vad har inte hon fått genomgå! Jag känner nu på grund av sakkunskap större medkänsla än någonsin vid hennes jämmer över den amerikanska vänlighetens och livlighetens "drawbacks".

Kongressen! Svårigheten att disku-

tera i en lokal som rymmer 6,000 människor är påtaglig, även om, som förhållandet var, den jättestora salen, Auditoriums, var avdelad genom ett förhänge. Som var att förutse utgjorde de av Peace and Arbitration Committee föreslagna resolutionerna det mest brännbara ämnet. Men den slutliga, starkt urvattnade form, som fredsresolutionerna till sist fingo, möjliggjorde så gott som total anslutning av respektive delegationer.

På ett av de stora offentliga kvällsmötena redogjorde svenska delegationens ordförande, fröken Ingegerd Palme, för den svenska äktenskapslagstiftningen inför en intresserad publik.

Att Lady Aberdeen skulle återväljas till I. C. W:s ordförande var ju en självfallen sak. Genom mrs Ogilvie Gordons återval till 1:sta vice ordförande behåller ledningen en för dess effektiva arbete välbehövlig kraft. En minoritet hade önskat en representant för de latinska länderna på denna post.

Av övriga val bör nämnas att fröken Palme blev vice convener i Education Committee.

Mrs Chapman Cats tal på "Pan-America"-aftonen var för många en stor och intressant upplevelse. Ett 20-tal suffragister från olika länder hade det stora nöjet träffa henne på en av henne given middag och då uppliva gamla minnen och tala om nya erfarenheter.

En sammanfattande redogörelse för kongressens arbetsresultat återstår att ge efter hemkomsten.

Washington i maj 1925.

ANNA KLEMAN.

Kringblick.

Mot vetenskapens krig. Internationella Kvinnoförbundets för Fred och Frihet kommitté emot vetenskaplig krigföring har under dr Naima Sahlboms ordförandeskap sammanträtt i Genève 4—9 maj. Man hade en del att säga om den storartade vetenskapliga gärning som består i att upptäcka och förbättra, d. v. s. i ytterlig grad förstärka, giftgaser i dessas egenskap av stridsverktyg. Man hade också valt att göra detta samtidigt med att Nationernas Förbunds konferens för kontroll över handel med vapen och ammunition hölls i Genève. Kommittén resonerade som så att det inte var ur vägen att påminna konferensen om att det vetenskapliga krigsvapnet giftgaser representerar oerhörda faror för den civila befolkningen och att ingen kontroll existerar som är i stånd att avvärja dessa faror.

Konferensen upptog kommitténs memorandum helt välvilligt, och en tackskrivelse inkom från konferensens generalsekreterare. Och därmed var den saken entledigad.

Det finnas de som påstå att nästa krig betyder ett hastigt ödeläggande av Europa medelst giftgaser! —

Mussolini — håller ord. När italienska kammaren den 15 maj hade att besluta angående en begränsad kommunal rösträtt för kvinnor kom Mussolini i häg att han — i närvaro av en stor internationell samling av kvinnor — givit italiensorna sitt ord på att de skulle erhålla denna rättighet. Han använde sin personliga auktoritet för att övertyga en antirösträttsmajoritet om att den hade orätt, och förvandlade oppositionen till 218 ja-röster, mot 28 nej-sägare. Detta var ju emellertid endast diktatorns vanliga framgång, och därför ej vidare märkvärdig. Men anmärkningsvärd var kontentan av Signor Mussolinis tal. Han förklarade att han var anhängare av denna reform emedan kvinnorna önskade den. Så enkelt var det. Vidare tillkännagav han att han stödde saken — emedan det icke agiterats för den. Och till sist angav han som sin mening — att kvinnorna skulle rösta med sina män om de älskade dem och mot dem om de icke älskade dem.

Vad är att säga om en slik befrämjare av ens intressen?

F. B. F. angående förslaget till ny lösdrivarlag.

Fredrika-Bremer-Förbundet har i skrivelse till Kungl. Maj:t framhållit följande synpunkter med anledning av förslaget till ny lösdrivarlag.

Förbundet ansluter sig till deras mening som anse att samhällets inskrändande mot prostitutionen icke bör regleras av lösdrivarlagen utan inriktas på huvudsakligen förebyggande och hjälpande åtgärder. Det torde nämligen icke kunna bestridas, säges i skrivelsen, att de åt prostitutionen hemfallna bilda en grupp för sig och att deras levnadssätt är betingat av andra psykiska och ekonomiska faktorer än de som framkalla lösdriveri i egentlig mening. Under sådana omständigheter är det ej heller ägnat att förvåna att en lag, som huvudsakligen är inriktad mot vagabonderiet, visat sig ganska ineffektiv, då det gällt att bekämpa prostitutionen. Från denna utgångspunkt framstår såsom den första uppgiften åvägabringande av sådana förebyggande åtgärder, som samhället kan vidtaga i syfte att hindra nya individer och i synnerhet ungdom att överhuvud indragas i prostitutionen.

En synnerligen betydelsefull insats till förebyggande av prostitutionen torde vara att genom för ändamålet lämpade åtgärder söka hos såväl manlig som kvinnlig ungdom framkalla en djupare ansvarskänsla beträffande det sexuella livet. Meddelande av undervisning i sexuell etik och hygien framstår härvid såsom det måhända effektivaste medlet under förutsättning att den grannlaga och svåra uppgift, som anordnandet av en sådan undervisning innebär, kan bringas till ändamålsenlig lösning.

Sådana lagbestämmelser böra vidare införas att andligt undermåliga individer kunna ställas under förmyndarskap av därtill lämplig, allmän eller enskild myndighet, även sedan de fyllt 21 år.

Lärare och skolläkare böra åläggas att, då flickor tillhörande denna kategori, sluta sin skolgång, anmäla dem till barnvårdsnämnden eller annat lämpligt kommunalt organ för erhållande av tillsyn och stöd. Detta överinseende bör emellertid utsträckas över 18-årsaldern tills de fyllt 21 år. Samhället bör äga rätt att gentemot andligen defekta personer utöva ett verkligt förmyndarskap, även då undermåligheten icke är så stor, att den indicerar anstaltsvård.

De effektivaste medlen till återförande av prostituerade till ordentligt levnadssätt ha visat sig vara hjälpåtgärder erbjudna till skydd mot de omständigheter och livsbetingelser av olika slag, som lett till prostitution. Även samhällets ingripande bör därför i första hand vara av hjälpande och fostrande art. Sådan hjälp i friare former kan erbjudas prostituerade genom att bereda bostad hos lämplig person, förmedla understöd, anskaffa arbete, sörja för övervakning o. s. v. I vissa fall torde redan från början erbjudande att ingå på räddnings- eller lerbetshem vara det lämpligaste tillvägagångssättet.

Endast om dessa hjälpåtgärder visa sig ineffektiva böra tvångsåtgärder tillgripas. Afledes oförenligt med nu framlagda förslag framstå givetvis att det framdeles liksom hittills skulle tillkomma polismyndigheterna att verkställa omhändertagande av prostituerade och besluta om åtgärder. Detta måste uppdragas åt ett därför lämpat kommunalt organ, exempelvis nykterhetsnämnderna, vilkas befogenhet då skulle utvidgas och bland sina medlemmar givetvis även räknas kvinnor.

I samband härmed anser förbundet att frågan om tillsättandet av kvinnliga kuratorer eller konsulenter för vård och övervakande av prostituerade kvinnor bör upptagas till övervägande. Sådana kuratorer kunna, om de rätta personerna vinnas för uppdraget, bli till betydande gagn dels vid ut-

redning av föreliggande fall, dels såsom rådgivare och hjälpare för den kategori vårdbehövande, varom det är fråga. Icke minst betydelsefulla torde kuratorer kunna bli för eventuell förebyggande verksamhet bland den andligen undermåliga ungdomen.

I skrivelsen har Sveriges Moderata Kvinnoförbund instämt.

Från F.-B.-F.-kretsarna.

Kretsen Lund m. omnejd har under våren arbetat efter följande program.

Den 4 februari hölls årsmöte. De avgående styrelseledamöterna omvaldes och efter fru Märta Björnbom-Romson, som lämnat Lund, valdes fru Thyra Rosén. Ordföranden hade glädjen meddela, att kretsen av en anonym givare som gåva erhållit 200 kr., varav 100 kr. överlämnats till förbundets allmänna kassa.

Efter förhandlingarna höll fru Ester Lutteman föredrag om "Sigtuna-stiftelsen, dess uppkomst och syfte".

Den 4 mars samlades kretsmedlemmarna på inbjudan av styrelsen för Södra Sveriges sjuksköterskehem å Hemmet, vilket visades för de närvarande, varefter professor W. Wigert talade om "Den sociala hjälpverksamheten bland psykiskt sjuka".

Den 26 april samlades kretsen åter, varvid kretsens förslag till utökande av Herthas prenumeranter föredrogs. Kretsen enade sig efter en stunds diskussion om att för sin del förorda frivillig prenumeration till ett pris av 2 kr pr år för tidskriften. Kretsen hade vid detta sammantäde glädjen att som gäst få se doktor Andréa Andreen-Svedberg från Stockholm, som talade, om "Kvinnornas lönefråga".

Terminens arbete avslutades med en utfärd till Bökebergs bokskogar, där det bjöds på bygdemålshistorier av fru Anna Söderström och sång till luta av fru S. Plym-Forsshell.

Notiser från bokvärlden.

Lövensköldska ringen av *Selma Lagerlöf*. Albert Bonniers förlag.

En spökhistoria som blivit sagan och dikten själv därför att Selma Lagerlöf rört vid den!

Alltihop är så ytterligt enkelt, vardagligt skulle man kunna säga; naturligtvis har detta verkligen gått till just så här som det berättas. Men i plötslig eftertanke spritter man till. Man har ju som det vanligaste i världen accepterat "generalens" gengångargestalt, jungfru Spaaks hjältemodiga spökrädsla och baron Adrians ödesdigra tvekamp med det segervisst grinande fantomet. Och allt sammans därför att det blivit som den givnaste sak som tänkas kan att en gammal död Karl den tolvte-krigare inte låter sig rövas på den ring han en gång fått av den dyrkade kungen.

Den benådade sagoberätterskan har dragit sin trollkrets kring oss.

Lillbarnet av *Elisabeth Brehmer*. Till Mors dag. J. A. Lindblads förlag.

Det vill mycket till att skriva en liten historia som ska heta Lillbarnet och vara "Till mors dag". Hur pjölrigt och jölmigt är inte sådant mest!

Anmälarerna måste bekänna att Elisabeth Brehmers namn till nu varit henne helt obekant. Men vem Elisabeth Brehmer än är, hon har skrivit en betagande dikt, av en öm och rörande skönhet. Inte just "till mor", men om barnet.

Men det blir ju alltid ändå i rätt mening "till mor".

Notre Christine. Une vierge aux pays des Vikings. Roman. *Jane Gernandt-Claine*. Editions de la Revue Moadiale, Paris.

För sju år sedan gav Jane Gernandt-Claine på Wahlström & Widstrands förlag ut en "roman från Skåne på 1830-talet", *Vår Christina*. Till den franska publiken har nu Christina kommit som en "vierge" från vikingarnas land. Översättningen har författarinnan själv verkställt med den överlägsna kapacitet hon härvidlag besitter såsom i lika mån behärskande franskt och svenskt språk.

Den franska upplagan är dedicerad *Mme Avril de Sainte-Croix*. Utan att räkna med den personliga vänskap som förenar författarinnan och denna dedicerade personlighet inom fransk kvinnorörelse, har den förnas impuls att förbinda *Notre Christine's* historia med namnet på en kvinnoemancipationens moderna förgrundsfigur sin direkta orsak. Den karaktärsfulla unga svenskan från förra seklets tidigare hälft rangerar — om än henne själv omedvetet — genom sin självständiga uppfattning och sin andes styrka in sig bland rebellerna som aldrig tanklöst följt den stora hjorden. En kärleksillusionens starka grepp in i hennes liv förändrar ej detta förhållande.

"Notre Christine" är en ståtlig gestalt som bör imponera på franska läsare, och övriga medagerande i hennes historia återfinner man i deras goda och säkert gjorda karakterisering.

E. K—N.

Vi påminna om att HERTHA ej utkommer under juli och augusti.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.
Redaktör: *Ellen Kleman*.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 5: 50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{12}$ år kr. 6: 50; $\frac{1}{6}$ år kr. 3: 50; $\frac{1}{4}$ år kr. 1: 90. Lösnummer 65 öre. Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan 11, Stockholm. Redaktions-tid: tisdagar och fredagar kl. 1—3. Allm. T. Norr 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: kl. 11—4 varje söckendag. Allm. T. Norr 48 50, Riks 27 62.

JOHANNA BRUNSSONS VÄVSKOLA

Kurser för utbildning av

Vävlärarinnor, Arbetsförestånderskor, Yrkesväverskor, Hemvävning

Tel. 133 63. Skola o. försäljning: KUNGSGATAN 70, Stockholm Tel. N 4 37

**Hygieniska sängkläder,
Ottomaner & Kuddar,
Täckan & Filtar,**

alla sängkläder tillverkas å egen verkstad

Levon Swenson

STOCKHOLM
Stora Nygatan 5

**A. OLSSON
BLOMSTERHANDEL
KLARABERGSGATAN 23**

Allm. Tel. Norr 564

Riks Tel. 8987

*FÖRSTKLASSIGA VAROR!
SMAKFULLT ARBETE!
BILLIGA PRISER!*

REKOMMENDERS

Fru Emilie Elmenhoff

Klinik för hårets och hudens vård

M A L M Ö

Regementsgatan 16 — Telef. 46 46

Manicur- & Damfrisersalongen

(Fläkta Örn's Parfymeri)

M A L M Ö

Hamngatan 4 — Telef. 75 46

“La Fleuriste”

M A L M Ö

Gustav Adolvs torg 8 B - Tel. 47 41

Blommor, Kransar

Specialitet:

Brudbuketter — Bordsdekorationer

A.-B. John V. Löfgren & C:o

Kungl. Hovleverantör

Riks 4 29 Fredsgatan 3 Stockholm A. t. N. 5048

Sveriges äldsta, största och
bäst renommerade *specialaffär* i
**Siden- och Ylle-
klänningstyger**

Prover till landsorten sändas *gratis*
och *franco*

INNEHÅLL.

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte 9—10 juni i Mariestad.

Emilia Broomé. *Av Karin Fjällbäck Holmgren.*

I. C. W:s femårsmöte. *Av Anna Kleman.*

Privatskolefrågan. *Av Anna Sonden.*

F.-B.-F. angående förslaget till ny lösdrivarlag.

Från riksdagen.

Kringblick.

Från F.-B.-F.-kretsarna.

Notiser från bokvärlden.

Just den filt Ni behöver

till sängfilt eller med på landet, på utflykter och resor, i Eder bil eller vagn finnes hos **Elmgrens** till häpnadsväckande låga priser

OTTO ELMGREN S A.-B.

LILLA NYGATAN 29
STOCKHOLM

Telefoner:
24 34, Norr 11 65

Uppsala: Vaksalagatan 25
Tel. 6 52

Visby: Östra Tullgränd 3
Tel. 1 95